

TA'LIM JARAYONIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AYRIM DOLZARB MASALALARI

Toshkent Davlat Texnika Universiteti

Mexanika muhandisligi fakulteti

Kasbiy ta'lim(transport vositalari muhandisligi) yo'nalishi talabasi

Omonov Farruxbek Qudratillo o'g'li

Toshkent Davlat Texnika Universiteti

Mexanika muhandisligi fakulteti

Kasbiy ta'lim(transport vositalari muhandisligi) yo'nalishi talabasi

Insovaliyev Sanjarbek Ikromjon o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada, Ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ayrim dolzarb masalalari to'g'risida ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: axborot texnologiya, modernizatsiya, konsentratsiya, kompyuterlashtirish.

KIRISH

Ta'lim jarayoni kundan - kunga taraqqiy etib borayotgan jamiyat ijtimoiy sohalarining biri hisoblanadi. Bu sohaga axborot texnologiyalarining ro'li va dolzarbligiga e'tibor qaratilishining mohiyati shundaki, ayni paytda "ta'lim" ustuvor milliy loyihasini amalga oshirish doirasida axborot texnologiyalari ta'lim jarayoniga faol joriy etilmoqda. Zamonaviy texnik o'quv vositalarining konsentratsiyasi o'quv jarayonini modernizatsiya qilishga yordam beradi, o'quvchilarning aqliy faoliyatini faollashtiradi, o'qituvchilar ijodiyotini rivojlantirishga yordam beradi, masofaviy ta'limga imkon beradi, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantiradi va shu bilan o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi.

Mahalliy va xorijiy nashrlarda o'quv jarayonini kompyuterlashtirish muayyan fan bo'yicha o'qitishni tashkil etishning dolzarb omillaridan biri sifatida qaralmoqda[2].

Hozirgi vaqtda axborot texnologiyalarining odamlar hayotidagi ro'li sezilarli darajada oshdi. Zamonaviy jamiyat axborotlashtirish deb ataladigan umumiy tarixiy jarayonga qo'shildi. Bu jarayon har qanday fuqaroning axborot manbalaridan foydalanishi, axborot texnologiyalarining ilmiy, ishlab chiqarish, jamoat sohalariga kirib borishi, axborot xizmatlarining yuqori darajasini o'z ichiga oladi. Jamiyatni axborotlashtirish bilan bog'liq holda sodir bo'layotgan jarayonlar nafaqat ilmiy texnikaviy taraqqiyotni tezlashtirishga, inson faoliyatining barcha turlarini intellektuallashtirishga, balki jamiyatning sifat jihatidan yangi axborot muhitini yaratishga, jamiyatning rivojlanishini ta'minlashga yordam beradi. insonning ijodiy salohiyati. Zamonaviy jamiyatni axborotlashtirish jarayonining ustuvor yo'nalishlaridan biri ta'limni axborotlashtirish bo'lib, u ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, saqlash, tarqatish va ulardan foydalanish maqsadlarida birlashtirilgan usullar, jarayonlar va dasturiy ta'minot va texnik vositalar tizimidir. Axborotlashtirishning maqsadi yangi axborot texnologiyalari kompyuter va telekommunikatsiyalardan foydalanish orqali intellektual faoliyatni global miqyosda faollashtirishdir. Axborot texnologiyalari quyidagilarga imkon beradi:

- o'quv jarayoni jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini oqilona tashkil etish;
- multimedia kontekstida talabalarning barcha turdagi hissiy idroklarini jalb qilish va intellektni yangi kontseptual vositalar bilan jihozlash orqali o'rganishni samaraliroq qilish;
- har bir shaxsga o'z ta'lim yo'lini taqdim etadigan ochiq ta'lim tizimini yaratish.
- har xil qobiliyat va o'quv uslubiga ega bo'lgan bolalar toifasini faol o'qitish jarayoniga jalb qilish;
- o'quv jarayonini individuallashtirish va tubdan yangi kognitiv vositalarga murojaat qilish imkonini beruvchi kompyuterning o'ziga xos xususiyatlaridan foydalanish;
- ta'lim jarayonining barcha bosqichlarini faollashtirish [3-5].

Axborot texnologiyalarining asosiy ta'lim ahamiyati shundaki, u o'qituvchi va talaba uchun deyarli cheksiz potentsial imkoniyatlarga ega bo'lgan beqiyos yorqinroq

multisensorli interfaol ta'lim muhitini yaratishga imkon beradi. An'anaviy texnik o'qitish vositalaridan farqli o'laroq, axborot texnologiyalari nafaqat o'quvchini katta hajmdagi bilimlar bilan to'ldirishga, balki o'quvchilarning intellektual, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga, yangi bilimlarni mustaqil ravishda egallashga, turli xil ma'lumotlar manbalari bilan ishlashga imkon beradi. Ilmiy-texnika taraqqiyoti xalq xo'jaligining texnik jihatdan qayta jihozlanishiga sabab bo'ldi va turli sohalarda qo'llaniladigan texnika va texnologiyalarning tez almashtirilishiga olib keldi. Ishlab chiqarishda fan va texnikaning eng so'nggi yutuqlaridan bevosita foydalanishga asoslangan prinsipial yangi vositalar va texnologiyalarning paydo bo'lishi hozirgi davrga xos bo'lib bormoqda. Ta'lim jarayonini rivojlantirishning hozirgi bosqichida ta'lim sifatini keskin oshirish, o'qishni rag'batlantirish, to'plangan buzg'unchi hodisalarni bartaraf etish vazifalari ustuvor hisoblanadi. Bizningcha, bu an'anaviy vositalarni ilm-fan va texnikaning eng yangi yutuqlari bilan uyg'unlashtirish orqali mumkin bo'ladi. Ta'limni modernizatsiya qilish sharoitida o'quvchilarning mustaqil ijodiy fikrlashini, shaxsiy yo'nalishini mustahkamlash, ta'limda faollik komponentini kuchaytirish g'oyasini tobora ko'proq izlovchilar topmoqda. Ta'lim jarayoni samaradorligini ta'minlashda uni yangi pedagogik texnologiyalar, jumladan, axborot texnologiyalaridan foydalanish asosida faollashtirish muhim o'rin tutadi.

“Yangi pedagogik texnologiyalarni izlash zarurati quyidagi qarama - qarshiliklar bilan bog'liq:

- o'quvchilarning bilim olishini rag'batlantirish va rag'batlantirish o'rtasidagi; - o'quv faoliyatining passiv-tafakkur va faol - transformativ turlari;
- psixologik qulaylik va noqulaylik;
- ta'lim va ta'lim; o'qitish standarti va shaxsning individual rivojlanishi;
- subyektsubjekt va subyekt-obyekt munosabatlari.

Kompyuterning o'qituvchi faoliyatining quroli sifatidagi funktsiyalari uning faktlarni aniq ro'yxatga olish, katta hajmdagi ma'lumotlarni saqlash va uzatish, ma'lumotlarni guruhlash va statistik qayta ishlash imkoniyatlariga asoslanadi. Bu undan o'qitishni

boshqarishni optimallashtirish, o'quv jarayonining samaradorligi va ob'ektivligini oshirish, shu bilan birga o'qituvchi vaqtini quyidagi yo'nalishlarda sezilarli darajada tejash uchun foydalanish imkonini beradi:

- Axborot ta'minotini olish;
- Ta'lim parametrlarini diagnostika qilish, ro'yxatga olish va tizimlashtirish;
- O'quv materiallari bilan ishlash (qidirish, tahlil qilish, tanlash, loyihalash, yaratish); Jamoa ishini tashkil etish;
- Masofaviy ta'limni amalga oshirish[7].

O'quv materiallari bilan ishlashda shaxsiy kompyuter o'qituvchiga turli xil yordam ko'rsatadi, bu nafaqat ma'lumotnoma va axborot tizimlaridan foydalangan holda yangi o'quv materiallarini yaratishda kerakli ma'lumotlarni qidirishni soddalashtirish, balki o'qitishni loyihalashda ham iborat. materiallar (matnlar, rasmlar, grafiklar), shuningdek, mavjud ishlanmalarni tahlil qilishda. O'quv materiallarini avtomatik tahlil qilish, tanlash va samaradorligini prognozlash kompyuterdan o'qituvchi faoliyatini axborot bilan ta'minlash vositasi sifatida foydalanishning muhim yo'nalishlari hisoblanadi. O'qituvchi nafaqat o'qitish uchun materiallarni tanlashi mumkin (leksik va grammatik minimumlarni tuzish, matnlar va mashqlarni tanlash), balki matnlar va butun darsliklarni tahlil qilishi mumkin. Bunday holda, ta'lim maqsadlarida maxsus yaratilgan o'quv va o'quv kompyuter dasturlari qo'llaniladi.

XULOSA

Demak, kompyuterning o'quv jarayonida o'qituvchi rolini bajarish imkoniyatlari turli yo'llar bilan baholanadi: ularni mutlaq inkor etishdan tortib, o'qituvchining barcha asosiy va yordamchi funktsiyalari kompyuterga o'tkazilishi mumkinligini tasdiqlashgacha. Aksariyat mutaxassislarning fikricha, o'qituvchining bir qator funktsiyalarini bajaradigan kompyuter bir qator sabablarga ko'ra o'qituvchini to'liq almashtira olmaydi, ularning asosiylari quyidagilardir: Kompyuter o'qituvchi faoliyatining ushbu tomonlarini to'liq taqlid qila olmaydi. uning tarbiyaviy funktsiyalari bilan bog'liq bo'lgan; treningning

maqsadi ham insonning muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishdir, kompyuter inson muloqotini almashtira olmaydi va inson tafakkur sirini tushuna olmaydi. Hozirgi bosqichda eng konstruktiv yondashuv ko'rinadi, unga ko'ra kompyuter o'qituvchiga qarshi turmasligi kerak, lekin uni o'qituvchining kasbiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida ko'rib chiqish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. “Ta’lim to’g’risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. Полат Е. С., Бухаркина М. Ю., Моисеева М. В., Петров А. Е. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие. — М., Академия, 2000.
3. Максимовская М. А. Информационное управление школой // Информатика и образования — 2003. — № 11.